

ХУЛОСАИ

комиссияи экспертии Шурои диссертатсионии 6D.KOA-019 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон оид ба диссертатсияи Шарифзода Шарифбек Мурод дар мавзӯи «Пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ)

1. Таҳқиқоти диссертатсияи Шарифзода Шарифбек Мурод ба яке аз масъалаҳои муҳими илми ҳуқуқи ҷиноятӣ «Пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» бахшида шуда, хусусияти маҷмӯӣ дорад. Омилҳои номатлуби дорои хатари баланди иқтисодию иҷтимоӣ буда, дар тамоми кишварҳои ҷаҳон ба ҷашм мерасад. Ҳарчанд атрофи ин масъала таҳқиқотҳо мавҷуд бошанд ҳам, аммо маҳз мавзӯи пешгирии он, яке аз масъалаҳои муҳими ҷомеа ба ҳисоб меравад.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз рӯзҳои аввали ноил гардидани ҷумҳуриамон ба соҳибхитиёри дар қатори дигар масъалаҳои муҳими сиёсӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодӣ ба масъалаи мубориза бар зидди ҷинояткорӣ, алалхусус ба пешгирӣ ва муқовимат ба коррупсия таваҷҷуҳи хоса зоҳир намуда, санадҳои муҳимро дар ин самт таҳия ва дар амал татбиқ намудаанд, ки он дар заминаи меъёрҳои қонунгузории мамлакат амалӣ шуда истодаанд.

Дар ин баробар, мубориза бар зидди коррупсия ва ҷиноятҳои хусусияти коррупсионӣ доштаро, яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати ҳуқуқии давлат ҳисобидаанд. Зеро ҷиноятҳои коррупсионӣ асоси давлату давлатдорӣ, фаъолияти муътадили мақомоти давлатиро халалдор намуда, ба раванди рушди иҷтимоиву иқтисодӣ, ахлоқу афкори ҷамъият ва дигар паҳлуҳои ҳаёти ҷомеа таъсири шадиди манфӣ мерасонад.

Аз таҳқиқоти диссертатсионӣ бармеояд, ки коррупсия решаҳои гуногун ва таърихи ҳазорсола дорад. Он маҳсули баъзе аз табақаҳои ҷомеа мебошад. Дар байни одамон тавлид шудааст. Ба андешаи муаллифи рисола, агар мафҳуми коррупсияро аз рӯйи мантиқ таҳлил карда бароем, он ба мафҳуми ҷиноят шомил мебошад, зеро ин як намуди ҷинояткорӣ ба ҳисоб рафта, дар навбати худ дар системаи ҷиноятҳо дар яке аз зинаҳои боло меистад. Дар Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон мафҳуми коррупсия дар ягонҷо пешбинӣ нагардидааст, вале 51 адад моддаҳои, ки мувофиқи Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 7 сентябри соли 2007 №414 дар рӯйхати “Дастурамали баҳисобгирии оморӣ ҷиноятҳои хусусияти

коррупсионидошта ва феҳристи чунин ҷинойтҳо” дар бобҳои алоҳидаи қисми махсусии КҶ ҚТ ҷой дода шудаанд, ба аломатҳои таркибии ин ҷинойтҳо ва таърифот аз рӯи ин қонун ба коррупсия мувофиқат мекунанд.

Муаллиф дар таҳқиқоти илмии худ қайд намудааст, ки коррупсия - ин пусидашавӣ - фарсудашавии ҳокимият аст, ҳамон тавре, ки занг оҳанро фарсуда менамояд, коррупсия низ дастгоҳи давлатро хароб намуда, устувори ахлоқи ҷомеа ва боварио ба он коста мегардонад. Гайр аз ин, коррупсия ҳамчун зухуроти иҷтимоӣ соҳаҳои асосии ҳаётан муҳими шаҳрвандонро фаро гирифта, ба шуурнокии ахлоқӣ ва ҳуқуқии онҳо, инчунин тамоми ҷанбаҳои ҳаёти ҷамъиятӣ таъсири манфии худро мерасонад.

Бинобар ин, муаллифи рисола дар таҳқиқоти илмии худ, тамоми паҳлуҳои мавзӯи мазкурро таҳлилу тафсир намуда, чораҳои пешгирии онро яке аз роҳҳои паст намудани коррупсия арзёбӣ кардааст, ки дар қори он дар баробари субъектҳои бевоситаи муқовиматбаранда ва иштироқкунанда, ҷомеаи шаҳрвандиро низ ҷалб намудааст. Пешгирӣ маънои таблиғи доимӣ бо мардумро дорад ва ҷазо системаи устувори ҳифзи ҳуқуқ ва судро пешбинӣ мекунад, ки метавонанд, эътимод ва мустақилиятро таъмин намоянд.

Аз ин рӯ, таҳқиқоти анҷомпазируфтаи Шарифзода Ш.М., маҳз ба ҳамин масъала бахшида шуда, дар шароити имрӯза муқовимати ҳоси худро доро мебошад.

Инчунин, аз таҳлил ва баррасии диссертатсияи Шарифзода Ш.М., бармеояд, ки он дар ҳамбастагӣ бо омӯзиши таҷрибаи амалии мақомоти муқовиматбаранда ва судӣ, ҷиҳати пешгирӣ ва муқовимат ба коррупсия таҳия гардида, диссертант мушкилиҳоро, ки ба рушди институти мазкур дар марҳилаи муносири инкишофи ҷомеа монеа эҷод мекунанд, ошкор намуда, пешниҳодҳо ва тавсияҳои мушаххаси илман асоснокро қайд кардааст.

Ба андешаи муаллиф танҳо бо омӯзиш ва бартараф кардани ин сабабҳо мо метавонем, чораҳои муассирро оид ба пешгирии ҷинойтҳои коррупсионӣ андешем, зеро татбиқи онҳо дар амалия вазифаи боз ҳам мушкилтар аст.

Гуфтаҳои болозикр аз он шаҳодат медиҳанд, ки омӯзиши паҳлуҳои назариявӣ, қонунгузорӣ ва амалии пешгирии ҷинойтҳои коррупсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва муқовимат ба он, яке аз масъалаҳои муҳим ба ҳисоб рафта, саривақтӣ будани таҳқиқоти диссертатсионии мавзуро исбот менамоянд.

Рисолаи илмии муаллиф дар самти пешгирии коррупсия аз дигар

таҳқиқотҳои илмӣ фарқ намуда, дар он назари хосси эҷодӣ ифода ёфтааст, ки ин ба бартараф намудани як қатор холигиҳо дар илми ҳуқуқшиносии Тоҷикистон метавонад, мусоидат намояд. Дар рисола ба самтҳои асосии илмӣ ва такмили қонунгузориҳои бахши ҳуқуқӣ - ҷиноятӣ аҳамияти хос дода шудааст, ки дар замони муосир ҳамчун кори илмӣ-назариявии муҷаммад ба ҳисоб меравад.

Диссертатсия аз муқаддима, 2 боб, шаш зербоб, хулоса, номгуӣ адабиётҳои илмӣ дар маҷмӯъ аз 227 саҳифа иборат буда, кори мустақили илмӣ-таҳассусӣ ба шумор рафта, натиҷаи он метавонад барои рушди илм ва қонунгузориҳои ҷиноятӣ заминаҳои заруриро фароҳам оварад.

Муаллиф тамоми ақидаҳои худро дар хулосаи диссертатсия ҷамъбаст намуда, бо пешниҳоди таклифҳои мушаххас дар пешрафти илми ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология саҳми назаррас гузоштааст.

Тавсияҳои пешниҳоднамудаи муаллифи диссертатсия асоснок ва дар қиёс бо роҳҳои дигари ҳалли маъмул сазовор ба баҳои мусбӣ буда, баҳри пешгирии коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад, мусоидат намояд.

Таҳқиқоти диссертатсионии мазкур аз нуқтаи назари масъалагузорӣ, мавзуи интиҳобшуда, усулҳои баррасӣ ва роҳҳои илмии пешгирии коррупсия, ҳамчун навгонии ҷиддӣ дар фазои илми ҳуқуқшиносӣ, махсусан, ҳуқуқи ҷиноятӣ кишвар маҳсуб меёбад.

2. Навовариҳои илмии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар он ифода мегардад, ки аз ҷониби муаллиф дар рисола мафҳуми коррупсия, таърихи пайдоиш ва инкишофи падидаҳои коррупсионӣ, сабаб ва шароитҳои содир гардидани ҷиноятҳои коррупсионӣ хеле хуб таҳлилу баррасӣ гардида, воситаҳои умумичтимоӣ ва махсус, ташкилию ҳуқуқии пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ паҳлуҳои дигари кори илмии муаллифро дар диссертатсия мустаҳкам намудааст.

Натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ метавонад, минбаъд боиси такмили меъёрҳои амалкунандаи қонунгузориҳои ватанӣ гардад. Инчунин дар амалия оид ба бандубаст ва татбиқи қонунгузориҳои ҷиноятӣ ҷиҳати пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ ва дар фаъолияти мақомоти таҳқиқ, тафтишоти пешакӣ ва суд ҷиҳати қабули қарорҳои дахлдор истифода бурда шавад.

Ҳамзамон, хулосаҳои диссертатсия зимни омӯзиши фанҳои таълимии ҳуқуқи ҷиноятӣ, криминология, курси махсуси пешгирӣ ва муқовимат ба коррупсия, инчунин дар пешбурди корҳои илмии таҳқиқоти магистрӣ ва диссертатсионӣ аҳамияти калон дорад.

Муаллиф дар рисолаи илмӣ пешгирии коррупсияро, ҳамчун пешгирии мушкилот арзёбӣ намуда, ҳалли саривақтии онро ҳамеша осонтар ва муҳимтар донистааст. Дар ин самт таҳаммулнопазирии ҷомеаро бевосита ба сатҳи фарҳанги сиёсии аҳоли рабт дода, таҳияи барномаҳои самарабахшро ба манфиати ҷомеаи Тоҷикистон муфид ҳисобидааст.

Ҳамзамон, муаллиф ҷиҳати пешгирии коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон рушди иқтисодиёт ва баланд бардоштани маърифати ҳуқуқӣ, сатҳи зиндагонии шаҳрвандон, масъулияти шаҳрвандӣ ва ташаккули рафтори ягонаи зидди коррупсионии ҷомеа, инчунин ба роҳ мондани таълимоти ибтидоии зиддикоррупсиониро дар муассисаҳои таҳсилоти олии ва касбӣ - техникӣ афзал дониста, дар ин самт ақидаҳои илман асоснок пешниҳод кардааст.

Натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар семинарҳои назариявии кафедра, факултет ва конгрессҳои илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ дар шакли маърузаи илмӣ пешкаш шудаанд. Навгонии илмии диссертатсия ва дигар ақидаҳои илмӣ, ки ба ҳимоя пешниҳод шудаанд, дар семинарҳои назариявӣ ва конференсияҳои илмӣ-амалӣ аз саҳми шахсии муаллифи диссертатсия далолат менамояд.

Бинобар ин, қайд намудан ба маврид аст, ки диссертатсия ба талаботи банди 31 ва 33 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, мутобиқат мекунад.

3. Мавзӯ ва мазмуни таҳқиқот бо шиносномаи ихтисоси 12.00.08 - Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ) мувофиқ буда, ба Шурои диссертатсионии БО.ҚОА-019. ки мувофиқи фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки ҳуқуқи қабули диссертатсияҳоро барои ҳимоя дорад, пешниҳод шудааст.

4. Натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар 13 мақолаҳои илмӣ, аз ҷумла 9 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъб расонида шудаанд, ки онҳо фарогирандаи мазмун ва моҳияти диссертатсия мебошанд. Теъдоди маводи ҷопшуда ба банди 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ гардидааст, мувофиқ мебошад.

5. Дар таҳқиқоти диссертатсионии Шарифзода Ш.М., истифодаи мавод бидуни иқтибос ба муаллиф ё маъхаз мавҷуд набуда, ҳамаи сарчашмаҳои истифодашуда бо ишора ба муаллиф ё маъхаз тавассути иқтибос ба расмият

